

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBĄ

2024-08-19 Nr. 4D-2024/1-522
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2024 m. gegužės 29 d. gavo X (toliau ir citatose – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau tekste ir citatose – Kalėjimų tarnyba, LKT) pareigūnų veiksmų (neveikimo) netinkamai išnagrinėjus Pareiškėjo kreipimąsi dėl atliktos kratos (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas skunde nurodo:

2.1. „Šių metų 2024-03-15 6.45 į miegamąją patalpą Nr. <...>, <...> būrio <...> lokalinis sektorius, įsiveržė pareigūnai. Pareigūnai nesilaikė jokių mandagumo, etikos, žmogiškumo principų, reikalavo greitai palikti miegamąją patalpą, jokių asmeninių daiktų paimti nebuvo leista, išskyrus šaukštą, be to, pasinaudoti tualetu. Grįžus į miegamąją patalpą Nr.<...>, neradau savo daiktų [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.4. „[...] nustatyta tvarka esu padavęs skundą Alytaus kalėjimo direktoriui dėl 2024-03-15 pareigūnų veiksmų. Į savo pateiktą skundą gavau atsakymą ne iš Alytaus kalėjimo direktoriaus, bet iš Lietuvos kalėjimų tarnybos akto Nr. 2S-1794 2024-04-12 į 2024-03-16 skundą Nr. NPS-18-6862 [...] gavau atsakymą 2024-04-12 Nr. 2S-1809 [...], Kalėjimų tarnybos kanclerė konstatavo, kad mano skundas yra nepagrįstas.“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2024 birželio 4 d. raštu Nr. 4D-2024/1-522/3D-1108 kreipėsi į Lietuvos kalėjimų tarnybos direktorių prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes. 2024 m. birželio 20 d. Seimo kontrolierė gavo Kalėjimų tarnybos 2024 m. birželio 20 d. raštą Nr. 1S-3958, kuriame nurodoma:

4.1. „Pareiškėjas 2024-03-16 kreipėsi su skundu (užregistruota 2024-03-16, Nr. NPS-18-6862) į LKT Alytaus kalėjimo (toliau - Alytaus kalėjimas) viršininką dėl 2024-03-15 atliktos kratos. LKT išnagrinėjusi Pareiškėjo skundą 2024-04-12 raštu Nr. 2S-1794 pateikė atsakymą, kuriame konstatavo, kad krata buvo atlikta vadovaujantis galiojančiais teisės aktais o Pareiškėjo skundas pripažintas kaip nepagrįstas. Skundo nagrinėjimo metu buvo gauta ir nagrinėta LKT Pravieniškųjų 2-ojo kalėjimo Saugumo valdymo skyriaus specialisto pažyma „Dėl vaizdo

registratoriumi darytų įrašų peržiūros“.

4.2. „Tiek Pareiškėjui, tiek kitiems nuteistiesiems, išreiškusiems norą kratos metu pasinaudoti tualetu, tokia galimybė suteikiama, atsižvelgiant į pageidaujančių nuteistųjų skaičių ir saugumo reikalavimus. Atlikus kratą Pareiškėjo gyvenamojoje patalpoje, buvo surašytas Alytaus kalėjimo 2024-03-15 įstaigos patalpų kratos ir teritorijos apžiūros protokolas Nr. Nr. 731-1/209 (toliau – Protokolas). Pažymėtina, kad teisės aktai nenumato pareigos supažindinti nuteistąjį (suimtąjį) su kratos protokolu. Atsižvelgiant į galiojančius teisės aktus, Pareiškėjas su Protokolu supažindintas nebuvo. Atkreipiame dėmesį, kad Pareiškėjas bausmę atlieka drausmės grupėje, dėl ko paimti daiktai grąžinti nebuvo.“

Pareiškėjas 2024-03-16 kreipėsi su skundu (užregistruota 2024-03-16, Nr. NPS-18-6863) į LKT Alytaus kalėjimo (toliau - Alytaus kalėjimas) viršininką dėl 2024-03-15 atliktos kratos. LKT išnagrinėjusi Pareiškėjo skundą 2024-04-12 raštu Nr. 2S-1794 pateikė atsakymą, kuriame konstatavo, kad krata buvo atlikta vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, o Pareiškėjo skundas pripažintas kaip nepagrįstas. Skundo nagrinėjimo metu buvo gauta ir nagrinėta LKT Pravieniškių 2-ojo kalėjimo Saugumo valdymo skyriaus specialisto pažyma „Dėl vaizdo registratoriumi darytų įrašų peržiūros“.

Papildomai prie atsakymų pridėta:

- Pareiškėjo 2024-03-16 skundo (užregistruota 2024-03-16, Nr. NPS-18-6863) kopija, kuriame Pareiškėjas skundžiasi netinkamu pareigūnų elgesiu kratos metu, taip pat po kratos dingusiais daiktais;

- LKT 2024-04-12 rašto Nr. 2S-1794 „Dėl skundo išnagrinėjimo“ kopija. Rašte LKT Pareiškėjui paaiškino, kad „išnagrinėjusi dokumentinę medžiagą - 2024-03-15 Alytaus kalėjimo įstaigos teritorijos apžiūros ir kratos protokolą Nr. 731-1/209, 2024-04-11 LKT Pravieniškių 2-ojo kalėjimo Saugumo valdymo skyriaus specialisto pažymą „Dėl vaizdo registratoriumi darytų įrašų peržiūros“, Alytaus kalėjimo darbuotojų bei LKT Saugumo valdymo koordinavimo skyriaus darbuotojų pateiktą informaciją - nustatė, kad 2024-03-15 Alytaus kalėjimo <...>-to būrio <...>-iojoje gyvenamojoje patalpoje buvo atliekama krata. Krata buvo pradėta 7.45 val. Kratos protokole pažymima, kad krata buvo atlikta Prevencinės grupės pareigūnų. Nurodoma, kad kratos metu buvo naudojamas vaizdo registratorius Nr. 57. Kratos protokolu buvo paimti daiktai, tarp kurių yra skunde minimi: televizorius, USB atmintinė, ausinės, įvairūs pailginimo laidai, sausainiai, arbata, kiti maisto produktai. Drabužiai kratos metu paimti nebuvo. LKT atsakyme taip pat paaiškinta, koku pagrindu remiantis Pareiškėjo daiktai buvo paimti, nurodytas teisinis reglamentavimas;

- LKT Pravieniškių 2-ojo kalėjimo Saugumo valdymo skyriaus specialisto 2024-04-11 pažymos Nr. SV-23-11618 „Dėl vaizdo registratoriumi darytų įrašų peržiūrėjimo“ kopija. Pažymoje pateikta 2024 m. kovo 15 d. informacija apie vaizdo registratoriumi Nr. 57 užfiksuotą medžiagą, susijusią su atlikta krata. Konstatuota, kad vaizdo įrašuose matyti krata Alytaus kalėjime <...> būrio <...> patalpoje. Nuteistiesiems prieš kratą buvo nurodyta apsirengti pagal sezoną, išeiti iš būrio patalpų ir pasiimti šaukštus, nes neužilgo turėjo būti jų būrio pusryčių metas. Su nuteistaisiais buvo bendraujama reikliai, tačiau negrasinant ir nežeminant jų garbės ir orumo“;

- 2024-03-15 Įstaigos patalpų kratos ir teritorijos apžiūros protokolo Nr. 7.31-1/209 kopija.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. *Viešojo administravimo įstatymo* (toliau – VAI):

3 straipsnis „*Viešojo administravimo principai*“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...]; 4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; [...]; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; 9)

objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs.“

10 straipsnio „Administracinių sprendimų priėmimas“ 4 dalis – „Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. Jeigu prašymas ar skundas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie tokį termino pratęsimą per 5 darbo dienas nuo sprendimo pratęsti terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratęsimo priežastys.“

Tyrimo išvados

6. Skunde rašoma, kad Kalėjimų tarnyba netinkamai išnagrinėjo Pareiškėjo kreipimąsi dėl atliktos kratos, nebuvo surašytas kratos protokolai.

7. Nagrinėdama pareiškėjų skundus, Lietuvos kalėjimų tarnyba, kaip viešojo administravimo subjektas, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų; vienas iš jų – yra išsamumo principas. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį (šios pažymos 5 punktas).

8. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas dėl neteisėtų pareigūnų veiksmų atliekant kratą į Alytaus kalėjimo viršininką kreipėsi su 2024 m. kovo 16 d. skundu Nr. NPS-18-6862, kuriame Pareiškėjas skundžiasi netinkamu pareigūnų elgesiu kratos metu, nurodo, kad pareigūnai elgėsi agresyviai, neleido pasinaudoti tualetu, taip pat po kratos Pareiškėjas pasigedo jam priklausančių daiktų.

Į Pareiškėjo skundą LKT 2024 m. balandžio 12 d. rašte Nr. 2S-1794 atsakė, kad nagrinėdama Pareiškėjo skundą rėmėsi dokumentine medžiaga – 2024 m. kovo 15 d. Alytaus kalėjimo įstaigos teritorijos apžiūros ir kratos protokolu Nr. 731-1/209, 2024 m. balandžio 11 d. LKT Pravieniškių 2-ojo kalėjimo Saugumo valdymo skyriaus specialisto pažyma „Dėl vaizdo registratoriumi darytų įrašų peržiūros“, Alytaus kalėjimo darbuotojų bei LKT Saugumo valdymo koordinavimo skyriaus darbuotojų pateikta informacija. Atsakyme paaiškinta, kokie daiktai iš Pareiškėjo kameros buvo paimti ir kodėl nebuvo gražinti, nurodytas teisinis reglamentavimas. Pareiškėjui paaiškinta, kad tiek 2024-03-15 įstaigos patalpų kratos ir teritorijos apžiūros protokolas, tiek Saugumo valdymo skyriaus specialisto 2024-04-11 pažymoje Nr. SV-23-11618 „Dėl vaizdo registratoriumi darytų įrašų peržiūrėjimo“ pateikta informacija nepatvirtina fakto, kad iš Pareiškėjo kameros būtų buvę paimti daiktai, kurie nebūtų įrašyti į kratos protokolą. Atsakyme pateikta ir rašto apskundimo tvarka.

Kalėjimų tarnybos Seimo kontrolieriui pateiktoje informacijoje nurodyta, kad tiek Pareiškėjui, tiek kitiems nuteistiesiems, išreikšusiems norą kratos metu pasinaudoti tualetu, tokia galimybė suteikiama, atsižvelgiant į pageidaujančių nuteistųjų skaičių ir saugumo reikalavimus. Be to, kratos atlikimo metu buvo naudojamas vaizdo registratorius, kurio filmuota medžiaga buvo vertinama ir Kalėjimų tarnybos atlikto tyrimo metu, bei nenustatyta, kad pareigūnai atlikdami kratą elgėsi netinkamai. Todėl Pareiškėjo pateikta informacija, kad pareigūnai neleido naudotis tualetu, laikytina nepasitvirtinusia.

9. Įvertinus Skundo tyrimo metu nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad Kalėjimų tarnybos pateiktas atsakymas išnagrinėtas išsamiai, jį nagrinėjant remtasi ir kratos metu filmuota medžiaga, pateikta visa su skundu susijusi informacija, todėl Skundas dėl Kalėjimų tarnybos administracijos veiksmų (neveikimo) netinkamai išnagrinėjus kreipimąsi dėl atliktos kratos yra atmetinas.

10. Kartu Seimo kontrolierė atkreipia Kalėjimų tarnybos direktoriaus dėmesį į tai, kad pareigūnai, atlikdami kratas, turi laikytis proporcingumo ir būtinumo principų. Atliekant kratas ypatingai svarbu užtikrinti pusiausvyrą tarp saugumo užtikrinimo ir, tuo pačiu metu, pagarbos nuteistųjų orumui ir jų turtui. Būtina ieškoti įvairių priemonių ir būdų siekiant užtikrinti, kad kratos būtų atliekamos oriai ir humaniškai, o apžiūrimi asmenys nesijaustų pažeminti jokiam šio proceso etape. Darbuotojai, paskirti atlikti kratas, turėtų būti tinkamai apmokyti, kad užtikrintų tiek procedūrų veiksmingumą, tiek ir pagarbą nuteistųjų teisėms. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas vyresnio amžiaus bei sveikatos sutrikimų turintiems nuteistiesiems, kad jiems kratų metu nebūtų sudaromi papildomi apsunkinimai dėl jų fizinės būklės ir galimybės išpildyti visus pareigūnų reikalavimus, pvz., susijusius su stovėseną kratos metu ir pan., kad būtų užtikrinami elementarūs higienos poreikiai.

Kadangi Seimo kontrolierė jau 2024 m. rugpjūčio 6 d. pažymoje Nr. 4D-2024/1-438 teikė rekomendacijas Kalėjimų tarnybos direktoriui pateikti informaciją kaip yra atsižvelgiama į nuteistųjų poreikį kratos metu pasinaudoti tualetu ir/ar išgerti vaistų, kai toks poreikis atsiranda didesniais skaičiais nuteistųjų; kokiais atvejais poreikis kratos metu pasinaudoti tualetu ir/ar išgerti vaistų neatitinka saugumo reikalavimų ir kaip tai sprendžiama, todėl šioje pažymoje pakartotinai rekomendacijų neteiks.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

11. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Kalėjimų tarnybos pareigūnų veiksmų (neveikimo), netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo kreipimąsi dėl atliktos kratos, atmesti.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė